

NUO PAMOKOS VADYBOS IKI DIENYNO PILDYMO

Vincas TAMAŠAUSKAS

Šiaulių Didždvario gimnazijos matematikos mokytojas ekspertas,
mokytojų praktinės veiklos vertintojas

Atnaujintų vidurinio ugdymo Bendrųjų programų diegimo patirtis

PAMOKOS VADYBOS KAITA

„Vienintelė gyvenimo laimė – nuolatinis veržimasis į priekį“
(E. Zola)

Patvirtintos atnaujintos Bendrosios ugdymo programos (visoms 1–12 klasėms) kelia naujus kokybinius reikalavimus pamokos planavimui, klasės dienyno pildymui (pamokos turinys ir namų darbai). Tokia sparti ugdymo turinio kaita paskatino ir mus, mokytojus, apmąstyti dokumentavimo problemą Šiaulių Didždvario gimnazijoje, nes, sutikite, kolegų skirtingai suvokia individualizavimą, diferencijavimą, vidinį ir išorinį integravimą, o ypač dokumentavimą, t. y. klasės dienyno (dažniausiai elektroninio) pildymą.

DĖMESIO CENTRE – VAIKAS

Bendrosios programos – iššūkis mokytojui, kuris turi pats parinkti konkrečius mokymo(si) ir vertinimo metodus, veiklas bei užduotis, atsižvelgdamas į skirtingą patirtį, poreikius bei pasirengimą. Mokytojas nepaliekamas likimo valiai, nes 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269 28 punkte teigiama, kad rengiamos mokinių pasiekimų patikrinimų užduotys, vadovėliai bei kitos mokymo ir mokymosi priemonės, mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos. **Puikiai parašyta, tik neaišku, kada tai bus padaryta.**

Atnaujintose Bendrosiose ugdymo programose medžiaga pateikta logiškai (atitinka vaiko amžiaus tarpsnį), prieinamai ir įdomiai (nuostatų, elgesio kaita). Jei anksčiau kalbėta apie tai, ko mokytojas mokys, ką pasakos, tai dabar – kaip jis įtrauks mokinius į veiklą, kokiais būdais sieks, kad mokiniai žinias, kurias gauna per pamoką, mokėtų taikyti praktiškai, patys darytų išvadas, kurtų, parinktų problemos sprendimo būdus. **Jei ankstesniuose dokumentuose buvo akcentuojamas mokytojo indėlis, tai šiuolaikinės pedagogikos dėmesio centre – vaikas ir jo mokymosi rezultatai.**

Mokinys iš mokytojo turi gauti nukreipimą, būdus, kad pats atrastų. Mokiniai veikia kaip dulkių siurbliai ir skalbyklės. Vadinas, **mokymas turi plėstis ne į turinio apimtį, o į gilumą.** Tam tarnauja aktyvūs metodai, mokymasis bendradarbiaujant. Todėl su kolegomis aiškinamės, kaip grupuoti vaikus, kaip mokyti pagal stilius, lyti, kaip suburti mokymosi centrus. **Individualizavimas – maksimali pažanga.** Individualizuodami veiklą, atsižvelgiame į vaiko individualią patirtį ir poreikius, taikome metodus, įtraukiančius mokinį į aktyvų mokymąsi, rodome, kaip geriau atlikti užduotį, nuolat stebime mokinio individualią pažangą, mokome mokyti, permaštyti savo mokymosi procesą ir rezultatus, padedame pasirinkti ugdymo turinį. Reikėtų įsidėmėti, kad mokytojas – ne visagalis padėties valdytojas, o asmuo, įtraukiantis mokinius į aktyvią veiklą. Mokykime mokinius žiūrėti į užduotį, ko joje klausiama, ir atmesti jausmus, nes grožis – subjektyvi sąvoka.

VERTINIMAS IR ATEITYJE BUS SVARBIAUSIA MODERNIOS PAMOKOS DALIS

Vertinimas – itin svarbi šiuolaikinės pamokos dalis, skatinanti mokyti. Stengiamės, kad jis būtų lankstus ir teiktų informaciją apie pamokos mokymosi uždavinių įgyvendinimą. Pagalvokime, ar vaikai geba įsivertinti, nustatyti tobulintinas sritis? Mokytojo, kaip vadovo, patarėjo, vaidmuo – padaryti vertinimą integruota mokymo ir mokymosi dalimi, tada mokytojas galės veiksmingai mokyti, sužinoti (nustatyti) mokinių mokymosi pažangą. Tad

akivaizdu, kad išmanyti vertinimo ir įsivertinimo formas, metodus, kriterijus, strategijas – pirmaeilis kiekvieno mokytojo uždavinys.

Džiaugiuosi, kai matau savo mokinius, pamokoje nejučiančius įtampas. Tik tada jie gali geriau suprasti sudėtingus dalykus. **Todėl didelį dėmesį skiriu medžiagos skirtingų poreikių mokiniams parinkimui** (tai išsamiai pristačiau šių metų „Švietimo naujienų“ ketvirtojo numerio priede „Matematika Bendrųjų programų kontekste“). Testus stengiuosi orientuoti vidiniam įsivertinimui, labiau – išankstiniam perspėjimui ir prognozavimui nei baudimui; labiau – kokybės vadybai nei jos kontrolei. Vadovaujantis jais, turi būti sekama mokinių pažanga. Grįžtamasis ryšys rodo, ar artėjama prie tikslo. Stebėdamas mokinių motyvacijos raidą, pasigendu 8 ir 10 klasių mokinių, jų tėvų (globėjų) ir mokytojų bendro nuoseklaus darbo. **Neleiskime mokiniui baigti 8 ir 10 klases, jei šis nieko nemoka.** O tam reikalinga bendra vertinimo tvarka. Stebėdamas pamokose teikiamas diagnostines užduotis (tikrinamuosius ir kontrolinius darbus), pasigendu paprastų mokinio žinias ir supratimą tikrinančių klausimų, užduočių. Dažnai užduotys (klausimai) painios, neįmanoma suprasti, ką tuo norima pamatuoti, kokį įgūdį patikrinti, nustatyti mokinio kompetencijų lygį. Pateikiamos užduočių ir patikrinimų knygutės nėra Bendrųjų programų kokybės rodiklis, o jose užduotys „sumestos“. Rengiame įvairiausių konsultantus, panaudojame šalies biudžeto ir ES paramos lėšas, o šio potencialo nepanaudojame, kad užduotys būtų recenzuotos, patikrintos ir atitiktų visus mokinių pasiekimų lygius. **Mokytojai turi gauti informaciją, kurie užduočių leidiniai atitinka Bendrųjų programų reikalavimus, o kurie yra tik komercinio lygio.**

Pamokoje akcentuojame, kad **gyvenime svarbiausia ne žinios, o gebėjimas jomis naudotis**, mokėjimas mokyti. Mes, mokytojai, keičiame požiūrį į ugdymą: ne gaudome, ko mokinys neišmoko, o leidžiame jam parodyti, ką išmoko, sudarome galimybių pajusti sėkmę. Verta ir mokytojui pasimokyti tikėti savo sėkme, jaustis laisvam, kūrybingam. Ar matuojame tai, ką norime pamatuoti? Mąstymo tikslumas ugdomas ne tik matematikoje. Sutikite, kad turime mokyti ir lietuvių kalbos, nes, gerai neperskaitęs sąlygos, mokinys nemokės atlikti kito mokomojo dalyko užduočių. Visi dalykų mokytojai turi prisidėti prie lietuvių kalbos ugdymo (simboliai, terminų rašymas, reiškinių pavadinimai ir t. t.). Apmaudu, kad kartais **net kolegų blogai skaito** (pvz., 42 – „kem du“, 80,08 – „aštuoniasdešimt kablīs nulis aštuoni“ ir t. t.). Todėl ir iš savęs turime reikalauti aukštos darbo kultūros.

Įstrigo švietimo ir mokslo ministro **Gintaro Steponavičiaus** žodžiai: „Judame nuo nuolatinio „kalimo“ kultūros mąstančios, pilietiškos asmenybės ugdymo link“. Tik gerai įvaldę ugdymo individualizavimą ir diferencijavimą bei įvairius pažangos ir pasiekimų vertinimo metodus, paskatinsime mokinius sąmoningai mokyti bei tobulėti. Todėl mokytojai turi bendradarbiauti, kalbėtis. Mokytojų darbą tobulina kolegų pamokų stebėjimas ir aptarimas. Mūsų gimnazijoje itin pasiteisino paskelbtas kokybės mėnuo (kovas) „Kolega kolegai“.

NAMŲ DARBŲ SKYRIMAS, VERTINIMAS, INDIVIDUALIZAVIMAS IR DIFERENCIJAVIMAS

Vienas iš svarbiausių klausimų yra namų darbų skyrimas, individualizavimas ir diferencijavimas, vertinimas atsižvelgiant į mokinių poreikius ir gebėjimus, galimybes bei pastangas. **Namų darbų tikslas** – įvertinti išmoktą medžiagą, užpildyti susidariusias spragas. Nepamirškime, kad, optimizuojant mokinių krūvį, reikėtų gerai apgalvoti namų darbų užduotis: skirti tiek, kad nesudarytų problemų, norint patikrinti, įvertinti pamokoje; užduotys turėtų padėti pasitikrinti, įtvirtinti tai, ko mokytasi pamokoje; diferencijuoti taip, kad mokiniai galėtų pasirinkti, kas jiems aktualiausia (atsižvelgdamas į mokinių ateities planus, 11–12 klasėse skiru individualizuotas užduotis – jas atlieka besirengiantieji laikyti matematikos brandos egzamina); skirti ilgalaikes namų darbų užduotis. Stebėdamas mokytojų, pretenduojančių į mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacines kategorijas, pamokas, padariau išvadą, kad dažniausiai namų darbai skiriami, išaiškinus naują temą, be to, dažnai leidžiama rinktis formą, laiką, kiekį. Nurodydami namų darbų atlikimo tikslą, mokytojai aptaria atlikimo būdus, pateikia vertinimo kriterijus. Stebiu, ar namų darbai dera su pamokos tema, atitinka mokinių gebėjimus, turimus įgūdžius, ar diferencijuojami, individualizuojami, kokie pateikimo būdai, ar laikas, skirtas atlikti namų darbus, atitinka higienos normas ir, svarbiausia, ar laikomasi mokyklos susitarimų dėl namų darbų skyrimo. Mokytojams vertėtų atkreipti dėmesį į laiko apimtį kiekvieno dalyko namų darbų ruošai, **jų skyrimas turi būti derinamas tarp toje pačioje klasėje dirbančių mokytojų** – šio proceso negalima palikti savieigai.

Vertinimo metodika. Man labiausiai patinka (ir padeda!) sudėtinio pažymio sistema (pvz., 0 – kai teisingai atlikta tik iki 50 proc. darbo; 1 – teisingai atlikta 51–80 proc. darbo; 2 – teisingai atlikta 81 proc. ir daugiau darbo). Paprasčiausia tokio pažymio sudėtis: 3 namų darbai, 1 ugdomasis projektas ir 1 teorijos patikrinamasis testas. Kiti kolegos jau 12 metų taiko kaupiamąjį vertinimo sistemą (visą pusmetį rinkti taškai verčiami pažymiu arba įskaita pagal patvirtintą modelį). Pastebėjau, kad mūsų gimnazijos mokytojai kas antrą, trečią pamoką leidžia rinktis užduotis pagal gebėjimus, mokinių ateities planus. Apgailestauju, kad rečiau nurodomas namų darbų atlikimo tikslas, neapptaria atlikimo būdai bei vertinimo kriterijai.

NUOLATINIS MOKYTOJŲ DĖMESYS MOKINIŲ KRŪVIŲ OPTIMIZAVIMUI

Verta aptarti kontrolinių darbų ir kitų atsiskaitymų organizavimą. Stebėdamas pamokas, pasigendu tikslaus kontrolinių darbų apibrėžimo. **Dar dažnai ginčijamasi, kada savarankiškas darbas virsta kontroliniu.** Mūsų gimnazijoje kontrolinių darbų planavimo, skyrimo, derinimo, fiksavimo, rezultatų analizės tvarką reglamentuoja Šiaulių Didždvario gimnazijos pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka (www.dg.su.lt). Pasukutinę rugpjūčio savaitę vykstančiame I–II klasių koncentro mokytojų susirinkime derinami dalykų ilgalaikiai planai: pristatomos pagrindinės dalyko temos bei jų mokymosi seka, mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo ypatumai, numatomi projektiniai darbai, galima tarpdalykinė integracija, prevencinių programų temų integravimas. Programas ir ilgalaikius planus mokytojai savo dalyko ugdymo skyriui teikia aptarti ir suderinti ne vėliau kaip iki rugpjūčio 30 d. Suderintos programos ne vėliau kaip iki rugsėjo 1 d. teikiamos gimnazijos direktoriui tvirtinti. Mokytojai, ruošiantis pamokai, rekomenduojama vadovautis direktoriaus įsakymu patvirtintais pamokos metmenimis.

Teigiamai vertinu vadovybės rekomendaciją atostogauti nuo birželio 21 d., o, pasibaigus atostogoms, sutvarkyti ilgalaikius, trumpalaikius planus, kitus dokumentus. Reikalaujama, kad mokytojai kabinetuose pakabintų savo dalyko mėnesio kontrolinių darbų grafiką. Klasių seniūnai visų dalykų kontrolinius darbus dar kartą suderina, taip dalyko mokytojai pamato, kas jau suplanuota kolegų. Gimnazijoje siekiame, kad vaikai nepainiotų sąvokų: kontrolinis darbas, savarankiškas darbas, tikrinamasis darbas. Už savarankišką (tikrinamąjį) darbą (geriau vadinti daliniu atsiskaitymu) rašomi balai sudėtiniam pažymiu. Jeigu pažymys rašomas į dieną, tai turi būti prilyginta kontroliniam darbui. Be abejo, kaip ir kontrolinius darbus, taip ir dalinius atsiskaitymus reikėtų planuoti: pusmečio kontrolinių darbų grafike fiksuotume tik kontrolinius darbus, o mėnesio – ir dalinius atsiskaitymus. Apie darbus, vertinamus sudėtinio pažymio balais, vaikų galima iš anksto net neįspėti. Apklausoje dalyvavę gimnazijos mokiniai ir jų tėvai teigia, kad būna taip, jog mokiniai tą pačią dieną rašo du kontrolinius darbus (to ven-giame!). Blogai, kad ir mokytojai, ir mokiniai (šie dažniausiai) supainioja sąvokas: savarankišką darbą pavadina kontroliniu, taip vaikui reikia rašyti du kontrolinius darbus per dieną. Taigi, dar kartą įsitikiname, kad reikia itin aiškiai pateikti aptartų darbų pavadinimus, pobūdį.

ŠIUOLAIKINĖ PAMOKA MOKYTOJO PRAKTIKO SEMINARUOSE

Džiaugiuosi, kad su atnaujintomis programomis atsiranda vilties, jog pirmiausia pasikeis pamoka. **Būtų idealus žinių trikampio veikimas:** mokslininkai analizuoja, tiria, strategai strateguoja, praktikai išbando ir dalijasi patirtimi. Šis veikimas tikrai turi atsirasti! Mūsų mokiniai nori mokytis įdomiai, prasmingai ir naudingai. **Pritariu Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (NMVA) specialistams, išvelgiantiems „duobes“ kaitai.** Pirmiausia jai priešinasi kai kurie vadovai, dar labiau – mokytojai. To nepasakyčiau apie gimnazijas, kuriose vedžiau net 4 seminarų ciklą (Platelių, Babtų, Naujosios Akmenės Ramučių, Klaipėdos „Žemynos“). Jose mokytojai klausia, tariasi, diskutuoja, analizuoja NMVA „sėkmės pamokas“, prašo patarimų. Jie supranta, kad turime keisti pamokos vadybą: mokymą – aktyviu mokinių mokymusi, prasmingu kūrimo procesu. **Taikykite pamokose Sokrato mokymo metodą:** mokytojas klausia, o mokiniai turi išmąstyti. Po to reflektuokime (apibendrinkime) tai, ką mokiniai pasakė.

Džefris Petis (Geoffrey Petty) viename iš savo seminarų mums sakė: „**Planuoti pamoką – tai menas, ne mokslas, nes nėra jokios apibrėžtos idealios pamokos**“. Turėtume įsisamoninti, jog žinios – dar ne branda. Kad mokytojas galėtų lavintis, tiesiogiai skaityti, dalytis savo patirtimi, jis turi turėti tam laiko. Iš savo patirties galiu teigti, kad man svarbu, ar mokiniai gauna informaciją, ką daro gerai, o ką reikėtų daryti kitaip, t. y. geriau. Stengiuosi paveikti mokinių išgyvenimus, jausmus, ugdyti jų skonį, skatinti kūrybiškumą, mąstymą, leisti pasijusti savarankiškiems. Kvalifikacijos tobulinimo institucijoms siūlau organizuoti mokytojų seminarus, kuriuose mokau aktyvaus mokymosi ir bendradarbiavimo metodų, pamokos vadybos, planavimo ir organizavimo, integravimo, diferencijavimo ir individualizavimo, darbo su įvairių poreikių mokiniais, mokinių vertinimo ir įsivertinimo būdų, pristatau sėkmingų pamokų įrašus, daug diskutuojame. Tikėtina, kad, mokytojams nuolat tobulinant kvalifikaciją įvairiuose mokymuose bei seminaruose, ugdymo proceso kokybė gerėtų. Poreikis pasidalyti mintimis atsirado po mano organizuoto mokytojų kvalifikacijos tobulinimo seminarų ciklo „**Šiuolaikinė pamoka šiandien pagal BP: planavimas ir organizavimas mokytojo praktiko požiūriu**“. Mokyklos, siekdamos vientisumo ir tęstinumo, pagal savo įsivertinimo rezultatus susidarė 3–4 seminarų ciklo temas:

1 tema. „Mokytojas – šiuolaikiškos pamokos vadybininkas“ (mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, pamokos kultūra; mokytojo vadovavimas mokinių mokymosi procesui; mokytojų didaktinė kompetencija efektyviam pamokos planavimui; klasės dienyno pildymo praktika (pamokos turinys, namų darbai); mokytojo – pamokos vadybininko – veiklos vertinimo praktika);

2 tema. „Modernios pamokos vadyba ir standartizuotas mokinių kompetencijų vertinimas“ (paradigmų virsmas: nuo mokymo prie mokymosi; skirtingų gebėjimų mokinių kompetencijų ugdymas; pamokos kokybės parametrai ir jų matavimas; standartizuotas mokinių kompetencijų vertinimas; diagnostinių užduočių, kontrolinių darbų, testų rengimo metodika);

3 tema. „Pamoka šiandien: nuo žinių link kompetencijų individualizuojant ir diferencijuojant ugdymą“ (iššūkis mokytojui; efektyvios pamokos modeliavimas individualizuojant ir diferencijuojant ugdymą Bendrųjų programų kontekste; ugdymo turinio individualizavimas ir diferencijavimas mokinių kompetencijų ugdymui; mokymo(si) mokyti kompetencijos ugdymo praktika; sudėtinis pažymys skirtingų gebėjimų ir poreikių mokiniams);

4 tema. „Pamokos planavimas pagal atnaujintas Bendrąsias programas ir mokinių pažangos bei pasiekimų vertinimas mokytojo praktiko požiūriu“ (šiuolaikinės pamokos vadybos analizė, kokybės parametrai ir matavimas; įvairios pamokos planavimo formos; kaip planuojame: ilgalaikiai, ciklo ir pamokos planų pavyzdžiai, jų analizė; virtualių išteklių naudojimas pamokos tobulinimui; vidinė ir tarpdalykinė integracija. Integruojamieji projektai);

5 tema. „Kaip keičiasi mano pamokos vadyba“ (diferencijavimo ir individualizavimo modeliai (metodai, priemonės, kompetencijų vertinimas); pamokos daugiapakopiai mokymosi uždaviniai skirtingų gebėjimų mokiniams; mokomosios medžiagos parinkimas ir derinimas; mokinių pasiekimų lygiai. Užduočių parinkimo praktikumas; įvairių galimų refleksijų pamokoje išbandymas);

6 tema. „Aktyvūs, inovatyvūs ugdymo metodai ir jų taikymo praktika“ (Bendrosios programos ir mokinių pasiekimų lygiai aktyvių metodų įvairovėje; inovatyvių ir aktyvių metodų identifikavimas bei taikymas praktikoje; metodai mokinių pažangos stebėjimui ir fiksavimui; darbas porose (grupėse) – metodas skirtingų gebėjimų mokiniams; kūrybiškumą skatinantys metodai; mokymą(si) aktyvinantys metodai; kompiuterio, skaitmeninių vadovėlių ir MIKO knygų naudojimo galimybės mokinių praktinės veiklos tobulinimui);

7 tema. „Mokinių pasiekimų vertinimo sistemos kūrimas Bendrųjų programų kontekste“ (mokytojo vaidmuo pamokoje ir darbo strategija Bendrųjų programų kontekste; diagnostinių užduočių ir testų rengimo teorija bei pratybos; standartizuotas mokinių kompetencijų (pasiekimų) vertinimas; sudėtinis pažymys skirtingų gebėjimų mokiniams; kaupiamojo vertinimo modelis; užduočių rengimas pagal skirtingus pasiekimų lygmenis (individualizavimo ir diferencijavimo praktika);

8 tema. „Tobuliname mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą Bendrųjų programų kontekste“ (šiuolaikinė vertinimo pagalba Bendrosiose programose; mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, tipai, būdai, metodai; vertinimo rubrikos metodikos grupėse; standartizuoto vertinimo įrankis – testo rengimo praktika; mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka mokykloje; refleksija).

NUO PAMOKOS MOKYMOSI UŽDAVINIO IKI ĮRAŠŲ KLASĖS DIENYNE

Praėjusiais mokslo metais buvau pakviestas į 30 mokyklų, kuriose vedžiau kvalifikacijos tobulinimo seminarus. Visose teko atsakyti į klausimą, kaip pildome klasės dienyną. Kolegos klausia, kodėl ministerija nenurodo, kaip įrašyti pamokos turinį bei namų darbus. Dauguma mokyklų dirba su elektroniniais dienynais, todėl juose vietos įrašyti pamokos turiniui ir namų darbams (individualizuotiems, diferencijuotiems ir kt.) yra pakankamai. Mano požiūriu, šie mokytojai reikalauja valstybės prisiimti funkcijas, kurios jai nepriklauso. Be to, sudarytos sąlygos pasirengti namų darbų šablonus, kad nereikėtų gaišti laiko, rašant bendrus teiginius. Nuo plusų pradeda optimistai, nuo minusų – pesimistai.

Pamokos mokymosi uždavinys, orientuotas į konkrečius rezultatus, aptariamas su mokiniais. Man itin padeda lentelė, kurią mokytojai išbandė praktiškai, taisė, pritaikė skirtingų gebėjimų mokinių klasėms. Taigi pamokos uždavinį sudaro **sąlygos, mokinių veikla, tos veiklos rezultatas, rezultato pamatavimo kriterijai**.

Sąlygos	Kuo naudodamiesi	Priemonės, šaltiniai, žinios, gebėjimai, nuostatos
Mokinių veikla	Kaip dirbdami	Metodai
Rezultatas	Ką mokiniai padarys, pagamins, atliks...	Konkretus darbas
Kriterijus	Kas rodys, kaip darbas atliktas	Vertinimo kriterijai, normos

Klasės dienyno pildymas: pamokos turinys ir namų darbai. Klasės dienyne pamokos temą keičia pamokos turinys (žinoti, suprasti, gebėti). Vadinasi, trumpai rašome pamokos mokymosi uždavinio veiklas (pvz., atpažinti kvadratinę lygtį, rasti koeficientus ir apskaičiuoti diskriminantą bei pan.). Pamokos mokymosi uždavinys ir jos turinys klasės dienyne turi sąlytį („alyva ant vandens“), jie yra šalia, bet tai ne tas pats.

Pildydami namų darbų skiltį, nepamirškime nurodyti namų darbo pobūdžio, venkime žodžio „išmokti“ (juk mokome pamokoje), skirkime kuo daugiau kūrybinių užduočių, ugdomųjų projektų. Siūlyčiau namų darbus diferencijuoti pagal mokinių mokymosi stilius, pasiekimų lygius, lytį bei kt. ir individualizuoti. Beje, verta žinoti: jei mokytojas taiko informacines komunikacines technologijas, tai jis gerai atlieka savo pareigas pagal mokytojo profesines kompetencijas; jei mokinys įgyja naujų informacinių technologijų gebėjimų ir kito mokomojo dalyko kompetencijų, tai jau yra tarpdalykinė integracija. Skiltyje „Pamokos turinys“ daromi tik to dalyko programinių temų, kontrolinių, projektinių darbų įrašai.

Andrius Mamontovas (jo senelis Adomas Čiplys – „Saulutės“ bendraautoris) susitikime mokytojams sakė: „Būkite laisvi, gerbkite kolegų ir mokinių laisvę, darykite tik tai, kuo tikite, kuo netikite – nedarykite, negaiškite laiko“. Teigiamas nusiteikimas neužkerta kelio kaitai, palieka atviras duris inovacijoms. **Vienintelis žmogus, galintis jus įtikinti, esate jūs pats.** Jūs turite įvertinti visus argumentus, leisti jiems subręsti, ir tada jūsų nuomonė taps įsitikinimu. Tiek elgeta, tiek milijonierius turi teisę nakvoti po tiltu. Pabandykite pažvelgti pozityviai: jei, mūsų požiūriu, yra kitaip, taip ir darykite; niekas nežino tiek daug, kad negalėtų iš šių pavyzdžių pasimokyti, ir niekas nežino tiek mažai, kad negalėtų pamokyti kito, jam patarti.

Pateikiu keletą pavyzdžių iš Šiaulių Didždvario gimnazijos mokytojų užpildyto klasės dienyno.

ĮRAŠŲ KLASĖS DIENYNE PAVYZDŽIAI

Lietuvių kalba

(mokytoja metodininkė **Jolanta Valančienė**)

- 1 pavyzdys**
Klasė II (10). Tema – „Skaitantis žmogus yra gražus“. Pasirengimas samprotavimo rašiniui. Pamokos mokymosi uždavinys: išsiaiškinti rašinio kūrimo žingsnius, mokiniai grupėse sudarys keturių kampų schemą, suformuluos 2–3 teiginius dėstymo pastraipoms.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: teksto komponavimas laikantis trinarės struktūros: įžanga, dėstymas, pabaiga (arba – samprotavimo rašinio kūrimas: įžanga, dėstymas, pabaiga).
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: rasti 1–2 tinkamus argumentus pateiktiems teiginiams (asmeninė, socialinė, kultūrinė patirtis).
- 2 pavyzdys**
Klasė II (10). Tema – „Literatūros kryptių kartinimas“. Pamokos mokymosi uždavinys: naudodamasis sudaryta lentelė, mokiny argumentuotai (4–5 argumentais), rišliai įrodys (apie 80 žodžių), kuriai literatūros kryptiai priklauso pateiktas tekstas.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: literatūros kryptių (realizmo, romantizmo, simbolizmo, neoromantizmo, impresionizmo, avangardizmo) atpažinimas grožinėje literatūroje.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: sugalvoti po 5 klausimus nurodytų tekstų suvokimui (grupėms – skirtingi tekstai).
- 3 pavyzdys**
Klasė II (10). Tema – „Sudėtiniai bejungtukiai sakiniai ir jų skyryba“. Pamokos mokymosi uždavinys: suradę sakinyje gramatinius centrus ir nustatę dėmenų jungimo būdus, mokiniai rišliame tekste atpažins sudėtinį bejungtukį sakinį ir paaiškins jame esančius skyrybos ženklus.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: skyrybos taisyklių taikymas sudėtiniame bejungtukiam sakinyje.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: sukurti 8–10 sakinių pastraipą nurodyta tema, joje parašyti 2–3 sudėtinus bejungtukius sakinius su skirtinga skyryba.

Ekonomika

(mokytoja ekspertė **Diana Virbickaitė**)

- 1 pavyzdys**
Klasė II (10). Tema – „Valstybės vaidmuo ekonomikoje“. Pamokos mokymosi uždavinys: susipažinus su valstybės funkcijomis rinkos ekonomikoje, dirbant grupėse, naudojantis vadovėliu ir užrašais, iš aštuonių laikraščio antraščių bent šešiais atvejais gebėti nustatyti ir pagrįsti, kurią valstybės funkciją (funkcijas) ji atitinka.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: valstybės vaidmens ekonomikoje nagrinėjimas bei vertinimas.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: mokėti pagrindines valstybės funkcijas. Surasti laikraštyje (ar žinių svetainėje internete) bent du straipsnius, kuriuose būtų kalbama apie vieną ar kitą valstybės funkciją, įvertinti aprašytą politiką – sėkminga ji ar ne.
- 2 pavyzdys**
Klasė II (10). Tema – „Valiutos ir jų kursai“. Pamokos mokymosi uždavinys: išsiaiškinti, kaip skaičiuojamas valiutos kursas, nuo ko priklauso valiutų kursai, modeliuojant kelionę po įvairias šalis, gebėti skaičiuoti (bent 75 proc.) valiutos kursą, jį palyginti, argumentuotai paaiškinti, kaip kelionės išlaidas, tarptautinę prekybą veikia valiutų kursų pokyčiai.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: valiutų kurso skaičiavimas. Valiutų kursų pokyčių poveikio tarptautinei prekybai paaiškinimas.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pakartoti sąvokas, terminus. Naudodamiesi interneto šaltiniais, laikraščiais, užsirašykite, kokie šiandien lito kursai kaimyninių šalių valiutų atžvilgiu. Kokie jie buvo prieš metus ar mėnesį? Besidomintieji perskaitykite vadovėlyje (152 psl.) straipsnį „Populiariausių pasaulio pinigų kilmė“.

Biologija

(mokytoja ekspertė **Lina Kneizienė**)

- 1 pavyzdys**
Klasė I (9). Tema – laboratorinis darbas „Augalo ir gyvūno ląstelės stebėjimas“. **Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip:** mokiniai stebės bei atpažins augalo ir gyvūno ląsteles, žiūrėdami pro mikroskopą, palygins jų sandarą ir padarys išvadą.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: naudojant 6 pratimą, nurodyti, kokių tipų yra augalų ir gyvūnų ląstelių.
- 2 pavyzdys**
Klasė I (9). Tema – „Organizmų sandaros lygmenys“. **Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip:** mokiniai išvardys organizmų sandaros lygmenis nuo mažiausio iki didžiausio, atras tarp jų tarpusavio ryšius.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: nubraižyti dvi schemas, rodančias:
a) žmogaus organizmo organizaciją; b) augalo organizmo organizaciją.

Matematika

(mokytoja ekspertė **Aistė Vencloviėnė**)

1 pavyzdys

Klasė III (11). Tema – „Aritmetinė progresija“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: gebės taikyti aritmetinės progresijos n -ojo nario ir aritmetinės progresijos pirmųjų n narių sumos formules tekstiniuose uždaviniuose.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: 7 (visiems), 6b (tiems, kuriems klasėje sunkiai sekėsi 6a). Uždaviniai iš dalijamosios medžiagos lapo.

2 pavyzdys

Klasė I (9). Tema – „Taisyklingos piramidės“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: naudodamiesi savo sukurtais modeliais, gebės atpažinti piramidės elementus ir spręsti uždavinius.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: 301, 305 (iš vadovėlio). Pagaminti taisyklingos keturkampės piramidės išsklotinę (vaikams), pagaminti taisyklingos trikampės piramidės išsklotinę (merginoms).

Matematika

(mokytoja metodininkė **Rima Ernestienė**)

Klasė I (9). Tema – erdviųjų figūrų („jungtinių“) paviršiaus ploto radimas.

Pamokos mokymosi uždavinys: mokiniai, pakartoję taisykles apie kubą, kūgį, ritinį, gebės teisingai apskaičiuoti bent trijų iš penkių pavaizduotų figūrų paviršiaus plotą.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: erdviųjų figūrų, sudarytų iš kubo, kūgio, ritinio, paviršiaus ploto radimas.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: iš popieriaus pagaminti figūrą, sudarytą iš nurodytų dviejų erdviųjų kūnų.

Matematika

(mokytojas ekspertas **Vincas Tamašauskas**)

1 pavyzdys

Klasė I (9). Tema – „Trikampių panašumas“.

Pamokos mokymosi uždavinys: pakartoję temą „Panašieji trikampiai“, pagal apibendrinamąją medžiagą bei skaitmenines skaidres mokiniai, dirbdami porose ir grupėse, gebės taikyti teorinę medžiagą realaus turinio uždaviniams spręsti. Įsitikinsime, atlikdami testą (bent 15 taškų iš 25) ir pildydami savikontrolės lapelį.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: apibendrinti temą „Panašieji trikampiai“ ir taikyti teorinę medžiagą realaus turinio uždaviniams spręsti.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pabaigti pamokos pradžioje skirtas užduotis ir iš „Kartojimo užduočių“ 4, 5, 6, 7 ir 10 pasirinkti du pratimus, išdėstyti sudėtingėjimo tvarka.

2 pavyzdys

Klasė II (10). Tema – „Erdviniai kūnai“. Kartojimas rengiantis pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimui (PUPP).

Pamokos mokymosi uždavinys: naudodami mokinių projektinius darbus, pakartoję erdviųjų kūnų tūrių, paviršių plotų ir šoninių paviršių plotų formules, kitą mokomąją medžiagą, dirbdami porose (individualiai), mokiniai pagilins ir įtvirtins taikymo uždaviniams spręsti gebėjimus. Įsivertinsime rengimąsi kontroliniam darbui diagnostine užduotimi, vertindami vienas kito darbą.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: taikyti erdviųjų kūnų tūrių, paviršių plotų ir šoninių paviršių plotų formules uždaviniams spręsti.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pasirinkti vieną iš šių užduočių (pirmoji – sukurti po vieną realaus turinio uždavinį iš sukinių ir briaunainių bei juos išspręsti, antroji – pavaizduoti dviejų erdviųjų kūnų derinį, apskaičiuoti paviršiaus plotą ir tūrį, trečioji – iš vadovėlio skyrelio „Apibendriname“ išspręsti 2 laisvai pasirinktus pratimus).

Matematika

(mokytoja metodininkė **Irena Baranauskienė**)

1 pavyzdys

Klasė I (9). Tema – „Kvadratinės lygties sprendinių formulės“.

Pamokos mokymosi uždavinys: pakartojus, kiek sprendinių gali turėti kvadratinė lygtis, naudojant skaitinį pavyzdį, išvesti kvadratinės lygties $ax^2 + bx + c = 0$ sprendinių formulę. Išmokyti spręsti paprasčiausias kvadratinės lygtis, remiantis sprendinių formulėmis.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: spręsti paprasčiausias kvadratinės lygtis, remiantis sprendinių formulėmis.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: 61–62 psl., patenkinamas lygmuo – Nr. 372 (b, d, e), pagrindinis lygmuo – Nr. 372 (f), Nr. 373 (a, d), aukštesnysis lygmuo – Nr. 372 (k), Nr. 373 (b), Nr. 374 (b).

2 pavyzdys

Klasė I (9). Tema – „Panašieji trikampiai“.

Pamokos mokymosi uždavinys: pakartojus trikampių panašumo požymius, kam lygus panašių trikampių perimetrų ir plotų santykis, dirbant porose, (sprendžiant uždavinius), pasitikrinti, ar įsisavino panašiųjų trikampių požymius, įsivertinti savo ir draugo darbą, siekiant 60 proc. testo balų.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: dirbant porose, spręsti uždavinius, kad pasitikrintų, ar įsisavino panašiųjų trikampių požymius.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: individualios užduotys iš uždavinyne pateiktų 10 pratimų: pasirinkti 3–5 pagal savo gebėjimus ir ateities planus.

Informacinės technologijos

(mokytoja metodininkė **Daiva Bukelytė**)

1 pavyzdys	<p>Klasė I (9). Tema – „Sąlyginė funkcija“. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: sąlyginė funkcija: kvadratinės šaknies iš skaičiaus pavyzdys. Uždutis „Kuris baseinas pigesnis?“ Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: neskirta.</p>
2 pavyzdys	<p>Klasė II (10). Tema – „Duomenų srautas“. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: duomenų skaitymas iš rinkmenos ir rezultatų rašymas į rinkmeną. Funkcijos reikšmių skaičiavimas. Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: parašyti programą, kuri apskaičiuotų pasirinktos funkcijos (iš matematikos vadovėlio) reikšmes, kai argumentai surašyti duomenų rinkmenoje. Įsitikinkite rezultatų teisingumą, testuodami programą.</p>
3 pavyzdys	<p>Klasė IV (12). Tema – „Duomenų struktūros įrašas“. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: įrašo masyvas. Uždavinys, kai įrašo laukas yra masyvo tipo. Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pasirinktinai vienas programavimo uždavinys iš uždavinyno. Tema – „Įrašas“.</p>
4 pavyzdys	<p>Klasė IV (12). Tema – „Duomenų apdorojimas ir pateikimas skaičiuokle“. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: funkcijų $y = ax^2 + bx + c$ reikšmių skaičiavimo lentelių sudarymas ir grafikų brėžimas naudojant taškinę diagramą. Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: naudodami Excel programą, pavaizduokite lygčių sistemos sprendimus grafiškai.</p>

Informacinės technologijos

(mokytoja metodininkė **Rima Ernestienė**)

Klasė I (9). Tema – skaičiavimo sistemos.
 Pamokos mokymosi uždavinys: mokiniai, naudodamiesi mokytojos pateiktomis taisyklėmis, gebės paversti skaičius iš vienos skaičiavimo sistemos į kitą ir teisingai atliks bent 7 pratimus iš 10 pateiktų.
Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: skaičių vertimas iš dešimtainės skaičiavimo sistemos į dvejetainę ir atvirkščiai, iš šešioliktainės skaičiavimo sistemos – į dvejetainę ir atvirkščiai.
Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: sugalvoti 5 dešimtainės skaičiavimo sistemos skaičius ir juos paversti į dvejetainę skaičiavimo sistemą; sugalvoti 5 šešioliktainės skaičiavimo sistemos skaičius ir juos paversti į dvejetainę skaičiavimo sistemą.

Anglų kalba

(mokytoja metodininkė **Iveta Gutauskienė**)

Užsienio kalbų pamokose kryptingai mokoma visų **keturių kalbinės veiklos rūšių**: kalbėjimo, skaitymo, rašymo bei klausymo. Pamokos veikla labai įvairi, taigi ir mokymo(si) uždavinys dažnai būna daugialypis, arba keliamas daugiau nei vienas mokymo(si) uždavinys.

1 pavyzdys	<p>Klasė I (9). Tema – „Tourism. Travelling“. Pamokos mokymosi uždavinys: working in pairs students will be able to prepare and present the interview of 6–8 questions answers with the main hero of the text „A journey under the sea“ checking the detailed comprehension of the text. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: the analysis of the text „A journey under the sea“. Comprehension check. Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: ex. 4 p. 6 (multiple choice questions based on the text).</p>
2 pavyzdys	<p>Klasė II (10). Tema – „Sveikata. Žalingi įpročiai“. Pamokos mokymosi uždavinys: dirbdami grupėse, taikydami „sūkurio“ metodą, moksleiviai apibendrins temos kalbinę medžiagą ir įtvirtins aktyvųji žodyną. Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: kalbinės medžiagos apibendrinimas ir žodyno kartojimas ruošiantis kalbėjimo testui. Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pakartoti išeitą žodyną, posakius tema „Sveikata. Žalingi įpročiai“.</p>

Fizika

(mokytojas ekspertas **Egidijus Adomaitis**)

1 pavyzdys

Klasė I (9). Tema – „Elektrinė varža“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: elektrinė varža: apibūdins, kas yra laidininko elektrinė varža ir kaip ji priklauso nuo laidininko savybių.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: naudojantis Microsoft Excel skaičiuokle, nubrėžti laidininku tekančios srovės stiprio priklausomybės nuo įtampos grafiką pagal klasėje atlikto eksperimento duomenis.

2 pavyzdys

Klasė II (10). Tema – „Kintamoji elektros srovė“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: kintamoji elektros srovė: apibūdins kintamosios srovės kryptį, stiprį, įtampą, palygins kintamąją ir nuolatinę elektros srovės.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: palyginti kintamąją ir nuolatinę elektros srovės pateikto pavyzdžio lentelėje.

3 pavyzdys

Klasė III (11). Tema – „I termodinamikos dėsnis“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: I termodinamikos dėsnis: formuluos I termodinamikos dėsnį ir pritaikys jį izoterminiam, izochoriniam, izobariniam ir adiabatiniam procesams.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: naudojantis vadovėliu, išanalizuoti adiabatinį procesą ir pritaikyti I termodinamikos dėsnį.

4 pavyzdys

Klasė IV (12). Tema – „Natūralus radioaktyvumas“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: natūralus radioaktyvumas: apibūdins radioaktyvumą kaip nestabilių branduolių savybę, skirs alfa, beta ir gama radioaktyviąją spinduliuotę, nusakys poslinkio taisyklę, pusėjimo trukmę, radioaktyvaus skilimo dėsnį.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: pakartoti logaritavimo savybes.

Kūno kultūra

(vyresnioji mokytoja **Rima Kasiliauskienė**)

1 pavyzdys

Klasė II (10). Tema – „Lengvoji atletika. Pademonstruoti bėgimo iš žemo starto techniką“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: stebėdamas mokytojo demonstravimą, mokinys gebės atlikti bėgimo iš žemo starto techniką, bėgdamas 60 m didžiausiu greičiu.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: sužinoti, kokių reikalavimų turi laikytis sprinto bėgikas.

2 pavyzdys

Klasė II (10). Tema – „Krepšinis. Metimai iš įvairių padėčių“.

Klasės dienyne pamokos turinys įrašytas taip: per 1 min., mesdamas į krepšį iš įvairių padėčių, mokinys turi pataikyti nors 60 proc. iš visų metimų.

Klasės dienyne namų darbai įrašyti taip: neskirta.

Ugdymo procese didžiausias dėmesys tenka mokiniui.

Jis jausis saugesnis, jei tenkinsime jo įvairiapusių poreikius, atitinkančius skirtingus gebėjimus bei psichofizines galias. Gera paslauga – tinkama aplinka, o struktūra labiausiai priklauso nuo turinio. Džiugu, kad **Bendrosiose programose ugdymo turinys nusako mokinių mokymosi pasiekimus, nurodo apimtis bei mokinių pasiekimų lygių požymius.** Taip išvengiama perkrovimo, kuris kenkia galutiniams rezultatams. Analizuodami dokumentus, pastebime, kad keičiasi pats mokytojo vaidmuo: mokytoja, žinių turėtoja ir perteikėja, keičia mokytojas – mokymosi organizatorius, patarėjas, partneris. Mokytojo ir mokinių efektyvios veiklos bruožai itin pastebimi tada, kai mokiniai aktyviai mokosi. Ypač svarbus pamokos uždavinių veiksmingą įgyvendinimą bei jų refleksija (grįžtamasis ryšys). **Todėl, kad ir kaip būtų sunku, privalome įsisavinti, perprasti šias naujoves.** Suprantu, jog riboti mokytojo ištekliai yra laikas ir energija. Nuolatinė savikontrolė, drausmė, laiko planavimas reiškia racionalų (nebūtinai pragmatiską) gyvenimo būdą.

Šiais klausimais daug diskutuojama mūsų gimnazijoje – nėra gerų ir blogų nuomonių, yra tik skirtingos. Taip skatinama tolerancija skirtingoms nuomonėms. **To laikytis kviečiu ir kitus šalies mokytojus.** Noriu išdėstyti savo nuomonę, nes esu įsitikinęs, kad tai tarnauja paslaugos kokybei (juk visiems svarbu, kad mokiniai pagal savo išgales pasiektų kuo geresnių rezultatų). Daug informacijos gavau iš praktinės veiklos vertintojų seminarų, vertindamas geriausių šalies mokytojų darbą, iš veiklos, kai teko dirbti ugdymo skyriaus vedėju, iš dalyvavimo šalies ir ES finansuojamuose projektuose bei iš trejų metų darbo pagal pagrindinio ugdymo bendrąsias programas patirties. Įsitikinau, kad laukiami mokinių pasiekimai taps akivaizdūs, kai skatinsime mokinių įsitraukti į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi, o mes, mokytojai, jam padėsime, patarsime, motyvuosime.

Vincas TAMAŠAUSKAS

El. p. – tamasauskas@splius.lt

Priedą parengė: informacinio leidinio „Švietimo naujienos“ vyr. redaktorė **Zina Rimgailienė**, korespondentės **Aušra Židžiūnienė** ir **Lina Šepetytė**, maketuotoja **Eglė Lesniauskienė**.
Tel. (8 5) 264 9455, faks. 264 9468, el. p. – zina.rimgailiene@sac.smm.lt.